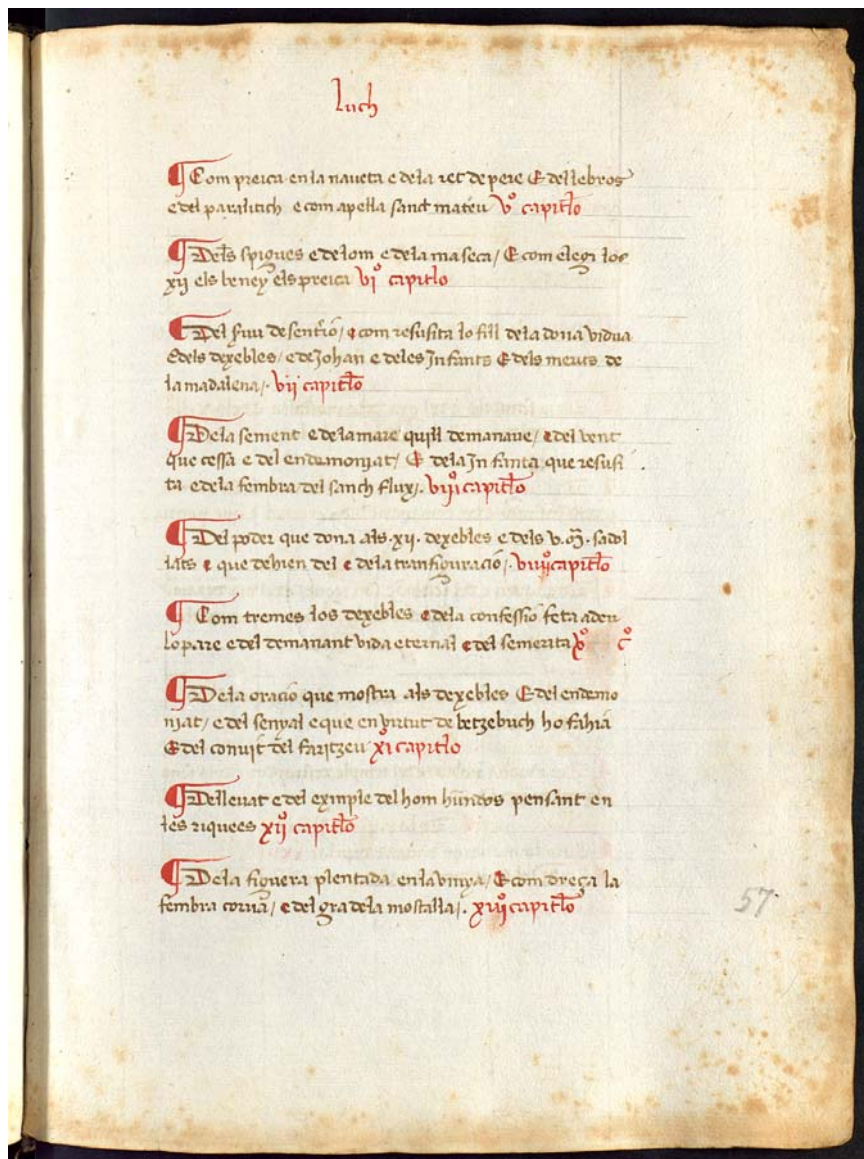

Cessió de l'Arxiu del Palau Requesens a l'Arxiu Nacional de Catalunya

Dossier de premsa
Departament de Cultura
17 de juny de 2011

Índex

1.- La cessió de l'arxiu del Palau Requesens	3
2.- Un fons excepcional per a conèixer la història	5
3.- Vicissituds de l'Arxiu	7
4.- Els Requesens i els seus successors	10
5.- Els fons de famílies nobles de l'ANC	15

1.- La cessió de l'Arxiu del Palau Requesens

L'Arxiu Nacional de Catalunya incorpora l'arxiu nobiliari més important de Catalunya, el del Palau Requesens

- La Companyia de Jesús ha cedit aquest conjunt documental, que constitueix una font important per al coneixement de Catalunya i de tota la mediterrània durant l'Edat Mitjana i Moderna
- Està integrat per 4.682 unitats documentals: 690 lligalls de documentació, 8 capses de privilegis reials i pontificis, 329 manuscrits medievals i moderns, 3.622 pergamins, i 33 segells de cera procedents dels privilegis reials i papals
- L'arxiu patrimonial de l'ANC compta actualment amb 27 fons de famílies nobles catalanes rellevants

L'Arxiu Nacional de Catalunya ha incorporat al seu fons l'arxiu nobiliari més important que es conserva a Catalunya. Es tracta de l'Arxiu de la Reial Capella del Palau Reial Menor de Barcelona, conegut com l'Arxiu del Palau Requesens, que inclou 4.682 unitats documentals i que és propietat de la Companyia de Jesús.

El conseller de Cultura, Ferran Mascarell, ha presidit aquest matí l'acte de lliurament en dipòsit de l'Arxiu en què també han participat el superior provincial de la Companyia de Jesús a Catalunya, Lluís Magrinyà, el director de l'Arxiu Nacional de Catalunya, Josep M. Sans Travé; el director general de Patrimoni del Departament de Cultura, Joan Pluma; la regidora de l'Ajuntament de Sant Cugat, Joana Barbany; i el superior del Centre Borja, Francesc Xicoy Bassegoda,

L'Arxiu del Palau Requesens constitueix una font important per al coneixement de Catalunya i de tota la mediterrània durant l'Edat Mitjana i Moderna. És el fons nobiliari més important que es conserva a Catalunya, equiparable únicament als arxius dels títols de la Grandesa d'Espanya, com els ducats de Medinaceli, Cardona i Híjar, que es troben fora del territori català.

Contingut de l'Arxiu

L'Arxiu Palau Requesens està format per un fons documental extens que pertanyia als comtes de Sobradiel, descendents de la família Requesens, que el van cedir a la Companyia de Jesús l'any 1921 juntament amb la Reial Capella del Palau. Està integrat per 690 lligalls de documentació, majoritàriament dels segles XV al XIX; 8 capses de privilegis reials i pontificis; 329 manuscrits medievals i moderns; 3.622 pergamins dels segles X al XVII; i 33 segells de cera procedents dels privilegis reials i papals.

El productor del fons documental és el llinatge català dels Requesens -en particular diverses branques que descendeixen del governador Galceran de Requesens i Santa Coloma (mort l'any 1465), un dels personatges centrals del segle XV català segons els historiadors Jaume Vicens Vives i Santiago Sobrequés.

A mitjan segle XVI, per manca de descendència masculina, els Requesens van ser succeïts pels Zúñiga, grans Priors de Castella, els Fajardo marquesos de los Vélez i de Martorell, els Álvarez de Toledo marquesos de Villafranca del Bierzo i, finalment, els Cervera, comtes de Sobradiel.

Al costat de la documentació ordinària de tipus familiar i patrimonial, s'hi troben documents reials i pontificis que van arribar a l'arxiu per via testamentària (seria el cas de les restes de l'arxiu reial de Nàpols que fou llegat per Ferran d'Aragó, duc de Calàbria, a la seva esposa Mencía de Mendoza, marquesa de Zenete) o per l'exercici d'importants càrrecs diplomàtics i militars de diferents membres de la família (correspondència de Lluís de Requesens i de Zúñiga, governador de Milà i dels Països Baixos).

Pintura amb vista antiga de al muralla de mar de Barcelona amb l'absis de l'església del desaparegut convent de Sant Francesc. Segle XIX

2.- Un fons excepcional per a conèixer la història

La rellevància de l'Arxiu del Palau Requesens és un fet contrastat pel gran nombre d'historiadors que l'han estudiat des que fou cedit als jesuïtes. Ha generat nombroses publicacions per part dels arxivers de la Companyia de Jesús que se'n van fer càrrec a partir de 1921. Els estudis més coneguts són els que va realitzar el P. Josep March sobre Lluís de Requesens i Zúñiga, l'heroi de la batalla de Lepant, i Felip II.

El fons conté documents únics sobre la Lliga Santa que obtingué la victòria naval de Lepant (1571) i sobre el seu comandant, Lluís de Requesens, que fou també governador de Milà i dels Països Baixos. També el P. Antoni Borràs, darrer arxiver, va publicar els documents del regne de Nàpols, és a dir, la correspondència del papa Alexandre VI (Roderic Borja) i l'emperador Maximilià d'Àustria. El fons també conserva nombroses cartes de l'emperador Carles I i del seu fill Felip II, que configuren l'arxiu com un dipòsit excepcional de documents per a la història política de la monarquia espanyola i de les seves relacions internacionals durant la dinastia dels Àustria.

Testimonis femenins

L'Arxiu del Palau Requesens ha servit per a realitzar un gran nombre d'estudis d'història social, cultural i econòmica, entre els quals mereix un esment especial la història femenina, atès que en el fons s'ha conservat l'excepcional correspondència familiar de diverses dames nobles: Hipòlita Rois de Liori, esposa del governador Requesens de Soler, i la seva filla Estefania de Requesens (epistolari estudiat i publicat per Max Canher, Maite Guisado i Eulàlia d'Ahumada), i també de Jerònima Gralla i Hostalric, l'esposa de l'heroi de Lepant.

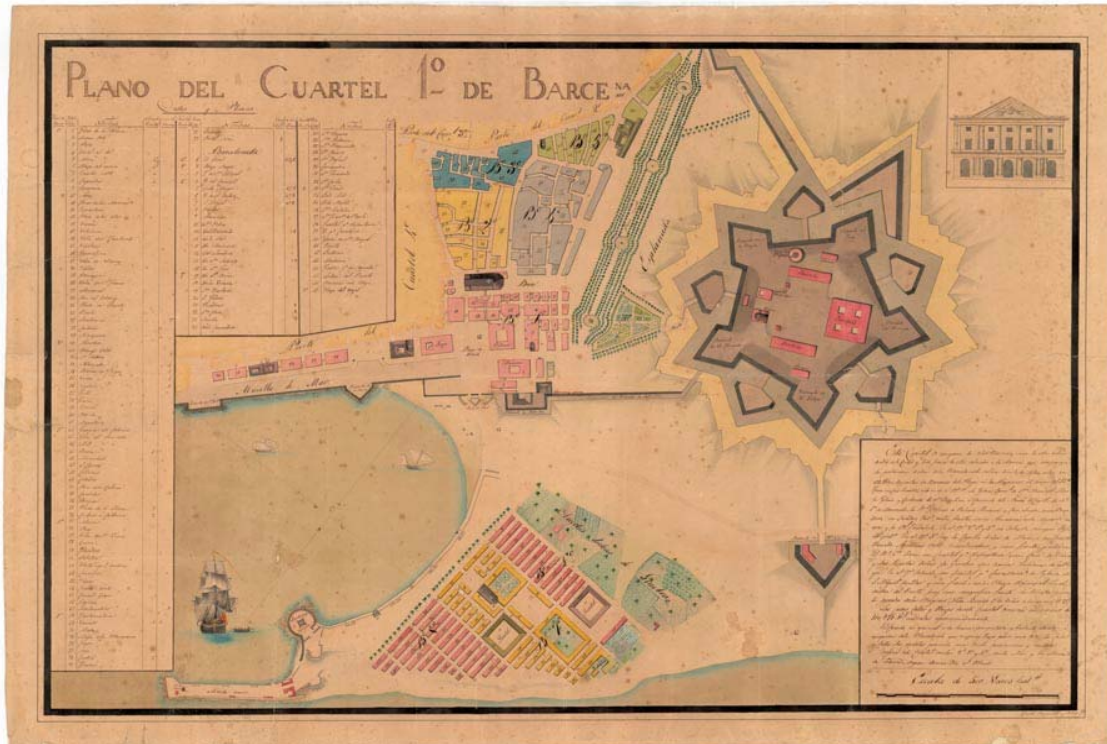
Al fons dels Requesens s'hi afegí també per diverses deixes testamentàries la extraordinària documentació de Mencía de Mendoza (1508-1554), marquesa de Zenete i duquesa de Calàbria, i la de Dionísia de Requesens i Joan de Soler (morta el 1535), baronessa de Vallmoll.

La historiadora italiana Gemma Colesanti ha estudiat al seu torn documents de comptabilitat de Caterina Llull Sabastida, segurament una de les poques dones catalanes medievals dedicades a la professió del comerç a finals del segle XV.

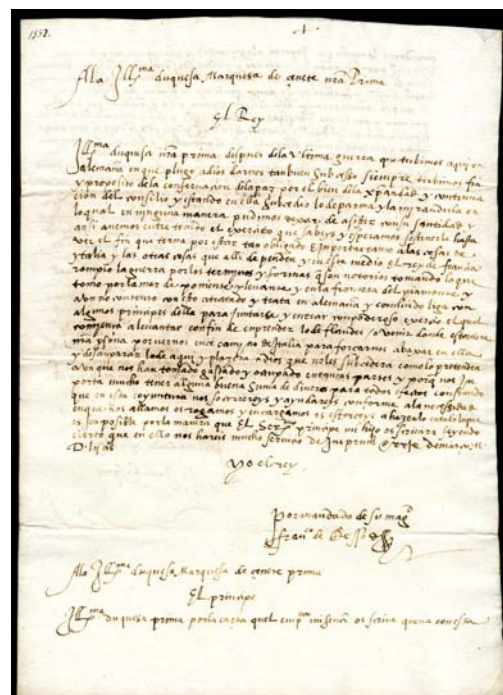
Referències a la Història municipal

L'Arxiu també té un gran interès per les seves referències a la història local de diferents localitats de Catalunya i València. Referent al Principat, el fons conserva sencer l'arxiu, des de l'Edat Mitjana, de les baronies de Castellví de Rosanes i Martorell (Castellví de Rosanes, Martorell, Sant Esteve de Sesrovires, Castellbisbal i Sant Andreu de la Barca) i de Molins de Rei i Santa Creu d'Olorda, així com part dels documents de Vallmoll, a l'Alt Camp, i alguns de Palamós i Calonge, al Baix

Empordà. De València aplega documentació de Tous, Montortal i el Grau, baronies que foren de la família Joan.

"Plano del Cuartel 1º de Barcelona". Autor: Tomás Sanmartí y Blay, ingeniero (primera meitat del segle XIX).

Còpia de la carta de l'emperador Carles a Mencía de Mendoza, marquesa de Zenete, informant-la de la marxa de les guerres de religió a l'Imperi Germànic. Insbruck, 29 d'emarç de 1552.

3.- Vicissituds de l'Arxiu

L'origen de l'Arxiu Requesens

L'Arxiu del Palau Requesens es va aplegar al Palau Reial Menor de Barcelona, residència barcelonina dels Requesens, des que Joan II el va donar a Galceran de Requesens i Santa Coloma. Amb l'arribada dels nous ocupants el Palau inicià una nova etapa que va arribar a un punt àlgid amb la donació, per part de l'emperador Carles, del patronat de la Reial Capella el 1542. Per aquest motiu es dugué a terme la seva reforma i es construí el panteó familiar.

Com a conseqüència de l'enderrocament del Palau Reial Menor, l'any 1856, la documentació es traslladà a l'edifici recentment construït al número 3 del nou carrer Palau. El primer capellà major que es coneix fou mossèn Jeroni Sebastià i Pujada, que realitzà la reordenació general del fons en lligalls i la descripció de 117 d'ells en un volum datat el 1898. L'obra va restar inconclusa, com s'observa en el darrer foli escrit que anuncia la documentació del ducat de Calàbria i el marquesat de Zenete, sense cap descripció.

Primers estudis de l'Arxiu

Gràcies a aquest esforç, el contingut de l'Arxiu del Palau començà a ser conegut i alguns estudiosos eclesiàstics començaren a fer treballs que donaven raó de la seva riquesa. El jesuïta Ignasi Casanovas, per exemple, va donar a conèixer els còdex, i mossèn Josep Gudiol, director del Museu Episcopal de Vic, publicà la traducció catalana del segle XV dels quatre evangelis, una de les joies de l'Arxiu. Tanmateix, l'estudiós que més treballà l'arxiu en aquesta època fou el també jesuïta Josep Maria Blanch i Batlles, professor d'història eclesiàstica de la Universitat Gregoriana de Roma, que en les seves estades a Barcelona col·laborava en l'ordenació de la documentació i realitzava les seves investigacions. A ell es deuen l'inici de les col·leccions factícies de documents singulars i de pergamins que es trobaran en els inventaris posteriors.

L'Arxiu durant el segle XX: la Companyia de Jesús

L'any 1921 la Companyia de Jesús es va fer càrrec de la Reial Capella i de l'arxiu a partir de la donació atorgada per José Ignacio Caverio y Alcívar, comte de Sobradiel, el 26 de juliol d'aquell any. Els jesuïtes van mantenir el culte i l'arxiu i convertiren les cases en residència pròpia, a excepció del parèntesis que significà l'expulsió d'Espanya de la Companyia per part del govern de la República entre 1932 i 1939.

L'arxiu fou salvat de la Guerra Civil pel Servei d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, junt amb molts d'altres fons privats de la noblesa. Posteriorment la Reial Capella, la residència i l'arxiu van ser retornats a la Companyia de Jesús, aquest darrer amb algunes mancances. En aquesta època es van produir les principals investigacions del P. Josep Maria March que van donar lloc a obres sobre Felip II i

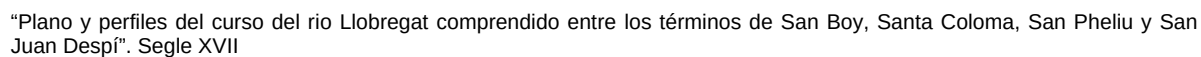
sobretot sobre la figura de Lluís de Requesens i Zúñiga, la seva participació a la batalla de Lepant i les seves actuacions com a governador de Milà i Flandes.

L'actuació més important, però, van ser la del Pare Blanch que va dur a terme la continuació de l'inventari de mossèn Sebastià i que va realitzar la descripció dels lligalls numerats entre el 118 i el 672 en fulls mecanografiats apaïats que posteriorment foren enquadernats en un volum sota el títol genèric d'Arxiu del Palau. La seva descripció comprenia, a més, les 8 caixes de documents separats dels lligalls pel Pare March que contenen cartes reials, documentació sobre els preparatius de la batalla de Lepant i sobre la governació de Lluís de Requesens i Zúñiga a Milà, material sobre els regnes de Sicília i Nàpols i una col·lecció de cartes del papa Alexandre VI, entre altres. La voluntat que el nou inventari fos la continuació i culminació del que havia fet mossèn Sebastià va quedar palesa amb el fet que el responsable de la seva enquadernació col·locà un sumari com a primera pàgina que incloïa els continguts d'ambdós inventaris. Malgrat això, va restar fora la descripció de la col·lecció factícia pergamins.

Trasllat a Sant Cugat del Vallès

L'any 1976 la Companyia de Jesús traslladà l'Arxiu del Palau al Centre Borja de Sant Cugat del Vallès. En la nova etapa l'arxiver P. Antoni Borràs i Feliu va afegir nous lligalls a la sèrie ja descrita, va separar els llibres que contenia i va crear la nova col·lecció fictícia de manuscrits. Això va suposar enumerar de nou la sèrie de lligalls. A més va reorganitzar la sèrie de pergamins i va iniciar la seva descripció amb el suport del Servei d'Arxius de la Generalitat. Aquesta actuació donà lloc a diverses sèries de registres. Finalment va redactar una petita guia dins la col·lecció de guies d'arxius històrics del Departament de Cultura de la Generalitat.

L'ingrés del fons documental a l'Arxiu Nacional de Catalunya, el juny de 2011, ha respectat l'organització del fons, de manera que els instruments de descripció de que disposen els investigadors segueixen essent els mateixos. L'investigador ha de contemplar el fons com una unitat i tenir en compte que les col·leccions factícies van ser constituïdes per documents extrets dels lligalls originaris, de manera que els Manuscrits i els Pergamins són el seu complement natural.

4.- Els Requesens i els seus successors

Un dels llinatges més importants de Catalunya

“Els Requesens són un fenomen social i familiar sense parió a Catalunya”. Aquesta afirmació d'Antoni Borràs, arxiver de la Companyia de Jesús i responsable de l'arxiu fins a la seva mort l'any 2006, posa de relleu l'extraordinària importància que va arribar a tenir aquell llinatge nobiliari a la Catalunya dels segles XV i XVI i, de retruc, els seus fons documentals.

No s'ha pogut demostrar la interdependència entre els Requesens de Girona i els de Tarragona i en conseqüència es considera unànimement que els Requesens productors de l'arxiu tenen el seu origen en una família de ciutadans tarragonins de finals del segle XIII. Es troben els germans Pere i Berenguer Requesens a Tarragona l'any 1297. Pere, a més de mercader, fou nomenat conseller reial i adquirí els castells d'Altafulla i la Nou. El seu fill, Lluís, intervingué en les reunions prèvies al Compromís de Casp de forma favorable a la dinastia Trastàmara. L'any 1413 fou nomenat per Ferran I d'Antequera portantveu de governador general de Catalunya, càrrec que ocuparan els seus successors ininterrompudament. Fou pare del bisbe Guerau de Lleida, constructor de la capella funerària de l'Epifania, i del seu germà Lluís, també senyor d'Altafulla i la Nou, casat amb Constança de Santa Coloma. Lluís va ser pare dels dos germans, Bernat i Galceran de Requesens.

Bernat i Galceran de Requesens

Aquests germans van ser dues personalitats centrals dels regnats d'Alfons el Magnànim i Joan II. Van enlairar la casa dels Requesens fins a cotes desconegudes, com afirmà l'anònim autor de *La fi del comte d'Urgell* (finals segle XV): “*La casa de Galceran de Requesens llavors n'om par fos en alguna nomenada. De aquell ensà nada, empuxada e crescuda, en tant que les branques é vistes tocar fins al cel, que més enllà no podien muntar*”.

Bernat de Requesens i Santa Coloma (mort l'any 1569) fou virrei de Sicília entre 1439 i 1440 i entre 1463 i 1464; almirall d'Alfons el Magnànim; i ambaixador del rei Ferran I de Nàpols. A les senyories d'Altafulla i la Nou, heretades del seu pare, va unir per compra els castells de Castellet i l'Arboç i el feu de Marsala al regne de Sicília. Els seus descendents s'establiren en aquest regne. El rei li concedí privilegi de noblesa (1458) i el títol de camarlenc, justificat pels seus serveis en el primer setge de Nàpols, les guerres contra Castella, contra el turc i per la conquesta d'Ancona.

Galceran de Requesens i Santa Coloma (mort l'any 1465) fou patge i uixer d'armes del rei Alfons el Magnànim. L'any 1430 va rebre la vila de Molins de Rei en donació i realitzà una carrera política i militar fulgurant: batlle general de Catalunya (1432), governador general (1442), almirall i ambaixador reial (1450), fins a ser nomenat lloctinent general de Catalunya (1453), en contra del que disposaven les Constitucions del país. Igual que al seu germà, el rei li va concedir el privilegi de

noblesa l'any 1458 i el feu camarlenc de la seva cort. L'any 1461, durant el govern del príncep Carles de Viana, va ser empresonat i finalment exiliat pels diputats en aplicació d'un capítol de la Concòrdia de Vilafranca. Morí a València el 1465, deixant dos fills mascles (i diverses filles) que van lluitar en la guerra civil catalana al costat del rei i van rebre com a premi el privilegi de poder usar les quatre barres de l'escut reial, emblema que des d'aleshores han lluit els seus descendents.

La descendència de Galceran

El seu fill Galceran de Requesens i Joan de Soler (mort l'any 1505), almirall, fou comte de Trivento i Avellino, a Sicília, i comte de Palamós, títol concedit el 1484 per Ferran el Catòlic. El seu germà gran Lluís, dit Lluís Requesens de Soler (mort l'any 1509), fou també governador general, capità de Lleida durant la guerra civil catalana i finalitzada aquesta tingué un gran paper en la defensa del Rosselló i els aixecaments remences. Va rebre del seu pare Molins de Rei i Santa Creu d'Olorda, dominis als quals va unir la baronia de Castellví de Rosanes, que va comprar al rei Joan II l'any 1474. Aquesta baronia incloïa Martorell, Sant Andreu de la Barca, Castellbisbal, Abrera i Sant Esteve de Sesrovires, per la qual cosa els Requesens es convertiren en els principals senyors del Baix Llobregat, baronies que els seus descendents mantindrien fins a l'extinció de les senyories jurisdiccionals el 1837.

L'any 1484 va heretar del seu germà Galceran el comtat de Palamós, títol que va dur fins al final de la seva vida (va morir el 1509) i que també va usar la seva vídua Hipòlita Roís de Liori i de Montcada, baronessa de Riba-roja de Túria (1479-1549).

L'hereva de Lluís Requesens de Soler fou Estefania de Requesens i Rois de Liori (morta l'any 1549), que va rebre la doble herència dels Requesens i dels Rois de Liori. Va haver de restituir el comtat de Palamós a les seves cosines, filles del seu oncle Galceran, per sentència reial de 1513, que va passar després als Folc de Cardona barons de Bellpuig, ducs de Soma i Sessa i comtes d'Oliveto.

Estefania es va casar el 1526 amb Juan de Zúñiga y Avellaneda (mort l'any 1546) i els seus descendents alternaren els cognoms de Requesens i de Zúñiga. L'emperador Carles I concedí el patronat de la Reial Capella del Palau Reial Menor, que encara retenia la corona, als esposos el 8 d'agost de 1542, els quals va reedificar el temple i hi construïren el panteó familiar. Estefania va rebre la baronia de Vallmoll i el patrimoni de la seva tia Dionísia de Requesens i Joan de Soler, casada amb Gaspar Benet de Montpalau, senyor de la dita baronia però, com en el cas del comtat de Palamós, no pogué retenir aquesta herència.

Lluís de Requesens, el membre més rellevant del llinatge

El seu fill Lluís de Requesens i Zúñiga (1528-1576) va heretar els patrimonis Requesens i Rois de Liori per mort de la seva mare Estefania i la seva àvia Hipòlita. Fou el membre més rellevant del llinatge: ambaixador del rei Felip II a la Santa Seu, negociador de la Santa Lliga que obtingué la victòria de Lepant, on el mateix Requesens era lloctinent de Joan d'Àustria, i governador de Milà (1571-1573) i de Flandes (1573-1576). Es va casar el 1552 amb Jerònima Gralla i

Hostalric, filla de Francesc de Gralla i Desplà, mestre racional, i Guiomar d'Hostalric, qui va aportar l'herència de la família Sabastida. Lluís va rebre de la seva germana Hipòlita de Zúñiga i Requesens († 1571), casada amb Pere Gilabert de Centelles, comte d'Oliva, un doble llegat. Per un cantó l'herència dels seus béns, però no del títol comtal d'Oliva que passà als Borja; i per l'altre la fortuna de Mencía de Mendoza, (1508-1554), marquesa de Zenete i duquessa vídua de Calàbria, que havia acollit Hipòlita en la seva infantesa.

Mencía de Zúñiga i Requesens i la seva descendència

Filla i hereva universal de l'heroi de Lepant va ser la pubilla Mencía de Zúñiga i Requesens, que es va casar en primer matrimoni amb Pedro Fajardo de Córdoba, tercer marquès de los Vélez, i en segon matrimoni amb Juan Alonso de Pimentel de Herrera, cinquè comte de Benavent. L'hereu de Mencía fou el seu fill Luis Francisco Fajardo de Zúñiga y Requesens, quart marquès de los Vélez i primer marquès de Martorell, títol concedit l'any 1627 per Felip III. A partir d'aquest moment el patrimoni català i valencià dels Requesens va passar a la casa de los Vélez, grans d'Espanya, amb la qual es perd el cognom de Requesens.

La seva descendent Teresa Catalina Moncada de Aragón y Fajardo, vuitena marquesa de los Vélez i cinquena marquesa de Martorell, es va casar amb José Fadrique Álvarez de Toledo, vuitè marquès de Villafranca del Bierzo. Posteriorment i amb motiu d'una divisió familiar de béns, el patrimoni dels Requesens -però no el títols de marquès de los Vélez, de Martorell i de Villafranca del Bierzo- passà a Maria Teresa Álvarez de Toledo y Palafox, casada amb Joaquín Florencio Caveró, comte de Sobradiel.

En els seus descendents van quedar el Palau Reial Menor i la Reial Capella, les baronies del Llobregat i la resta del patrimoni català i valencià. El 1856 els comtes de Sobradiel van enderrocar l'antic Palau Reial Menor, molt malmès, van obrir els actuals carrers del Palau i Baixada de la Comtessa, van restaurar la Reial Capella i van construir diverses cases els anys 1866-1868. Finalment, l'any 1921, la Reial Capella, l'arxiu i les cases van ser donades pels esposos José Ignacio Caveró Alcívar i María del Carmen San Gil, comtes de Sobradiel, a la Companyia de Jesús.

Les famílies del llinatge Requesens

Les principals famílies entroncades del llinatge dels Requesens són:

- Família Joan, de València:

L'entroncament amb els Joan és doble. D'una banda pel casament de Galceran de Requesens i Santa Coloma, senyor de Molins de Rei i Santa Creu d'Olorda, amb Isabel Joan de Soler, filla de Bernat Joan, cavaller, senyor de Tous i néta de Pere Soler, mestre en medecina de València (1531). D'altra banda, Lluís de Requesens i de Zúñiga va ser l'hereu de tots els béns de Benet Honorat Joan, senyor de Tous i

cosí germà de la seva àvia Hipòlita Rois de Liori i de Montcada, mort sense descendència l'any 1562. L'herència, però, excloïa la baronia de Tous.

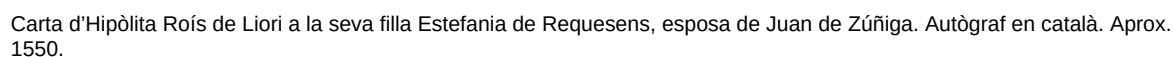
- Família Roís de Liori:

Els Liori eren una família noble de València, on s'havien establert des dels temps de la conquesta procedents d'Aragó. Joan Roís de Liori i de Mur, vescomte de Gagliano, va contraure noces amb Beatriu de Montcada, baronessa de Riba-roja de Túria, i una de les filles hagudes d'aquest matrimoni fou Hipòlita Rois de Liori i de Montcada que es va casar amb Lluís Requesens de Soler l'any 1501. A la mort d'Hipòlita, l'any 1549, patrimoni i arxiu van passar al seu nét Lluís de Requesens i Zúñiga.

- Família Sabastida:

Branca descendent de Joan de Sabastida, ciutadà, senyor de la torre d'Horta, qui el 1411 féu donació universal dels seus béns al seu parent Antoni d'Hostalric. Joan Sabastida alies Hostalric, nét de Joan, cavaller, fou veguer de Barcelona, home de confiança de Joan II, governador de la cambra de la reina Joana a Sicília i castellà de Brúcoli. Es va casar amb Antònia, filla del mercader Joan Torralba, i després amb Caterina Llull, tenint únicament dos fills de la seva segona esposa.

El primer, Elionor de Sabastida, es va casar amb Dimes de Requesens, germà de Lluís de Requesens i de Soler, i el segon, Joan d'Hostalric Sabastida, es casà amb Joana de Montbui Tagamanent. La filla d'aquest darrers, Guiomar d'Hostalric-Sabastida, es va casar l'any 1527 amb Francesc Gralla i Desplà, mestre racional de la corona. La filla major d'aquest matrimoni, Jerònima de Gralla i Hostalric-Sabastida, va contreure matrimoni amb Lluís de Requesens i Zúñiga (1552) contra la voluntat del seu pare, per la qual cosa els Requesens van rebre únicament el patrimoni de la mare després de pledejar contra Francesc de Montcada, marquès d'Aitona, que s'havia casat amb Lucrècia de Gralla i Hostalric, germana de Jerònima, que incloïa l'herència dels Sabastida.

4.- Els fons de famílies nobles de l'ANC

L'Arxiu Nacional de Catalunya conserva un fons patrimonial important constituït per 27 fons de famílies nobles catalanes molt rellevants en la història de Catalunya en les èpoques medieval i moderna: quinze fons de l'alta noblesa titulada i dotze fons de la baixa noblesa. L'arxiu acull la història de llinatges com els Sentmenat (marquesos de Castelldosrius, Orís i Benavent i barons de Santa Pau); els Mercader (comtes de Bell-lloc); els Blanes-Centelles (comtes del castell de Centelles); els Moixó (marquesos de Sant Mori); els Montoliu (barons de l'Albi); i els Despujol (marquesos de Palmerola).

Els fons nobiliaris apleguen els documents més antics de l'ANC, amb pergamins datats a partir dels segles X i XI, i documents molt rellevants per als episodis cabdals de la nostra història. La major part d'aquests fons documental han estat cedits gratuïtament pels seus propietaris a través de dipòsit o comodat, per la qual cosa la titularitat segueix pertanyent a les famílies productores mentre que la gestió i consulta dels documents és pública.

Els arxius nobiliaris

Els arxius nobiliaris són aquells que van ser produïts pels llinatges i famílies de la noblesa catalana. Aquests arxius en l'actualitat són considerats privats, però pel que fa a la documentació del període anterior a les revolucions liberals de la primera meitat del segle XIX s'han de considerar en part arxius públics, atès que fins al segle XIX la noblesa catalana va exercir determinades funcions polítiques i administratives regulades pel dret públic. En primer lloc perquè en el dret històric català les famílies que integraven la noblesa gaudien de representació directa en els organismes representatius (la Cort general, la Generalitat i el municipi) a través de l'anomenat braç o estament militar, i en conseqüència estaven dotades de capacitat política i participaven del govern conjuntament amb el rei, l'Església i el municipi. I en segon lloc perquè les famílies de l'alta noblesa eren titulars de senyories privades o baronies i exercien funcions administratives i de govern en els seus territoris jurisdiccionals. Moltes d'aquestes senyories eren posseïdes en feu del monarca i el dret feudal tenia un fort component de dret públic.

Els fons de famílies nobles contenen informació que no es troba en els registres i arxius públics i gaudeixen d'unes característiques formals i de contingut que els aporta el seu principal valor afegit, com són el seu desenvolupament en una tradició arxivística específica, una ordenació originària no alterada, la seva espontaneïtat, absència de censura, testimoniatge personal, etc.

Relació de fons conservats a l'Arxiu Nacional de Catalunya:

Alta Noblesa (títols del regne)	Cronologia
Llinatge Güell, comtes de Güell i marquesos de Comillas	1570 – 1967 (predomina 1868 – 1952)
Llinatge Blanes – Centelles i Saavedra	1205 - 1931
Llinatge Lacambra, comtes de Lacambra	1691 – 1979 (predomina 1862 – 1979)
Llinatge Despujol, marquesos de Palmerola	siglo XV - XX
Llinatge Sentmenat, marquesos de Casteldorius	1016 – 1990
Llinatge Cartellà de Sabastida, barons d'Albi	1146 - 1950
Llinatge Oriola –Cortada, comtes de la Vall de Merlès	1185 - 1940
Llinatge Moixó, marquesos de Sant Mori	1117 - 1972
Llinatge Pallejà, marquesos de Montsolís	segle XII - 1953
LlinatgeCruïlles de Peratallada, marquesos del Castell de Torrent	1127 - 1936
Llinatge Marimon, marquesos de Cerdanyola	1100 - 1844
Barons de Savassona	1523 – 1865
Llinatge Milà, comtes del Montseny	1201 - 2002
Llinatge Mercader, comtes de Bell – lloc	segle XII - 1960
Llinatge Osorio de Moscoso, duc de Sessa	1694 - 1837
Baixa Noblesa (noblesa no titulada)	Cronología
Llinatge Feliu de la Penya	1606 - 1906 (predomina 1643 – 1862)

Llinatge d'Espona	siglos XI – XX (predomina siglos XIII – XIX)
Llinatge d'Arquer	1201 - 1885
Llinatge Milans	1310 – 1863
El Reguer de Tavèrnoles	segles XII - XIX
Llinatge Cluet, senyors de la baronia de Sant Cristòfol de la Donzell	1419 - 1935
Família Barraquer-Casanova	1403 - 1962
Llinatge Regàs – Cuyàs	1301 - 1800
Llinatge Besora	1705 - 1900
Llinatge Picó	1600 - 2000
Llinatge Rialp	segle XVI – XIX
Llinatge Moragas	1701 - 2000